

Elinikäisen oppimisen avaintaidot ammatillisessa koulutuksessa

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Elinikäisen oppimisen avaintaidot ammatillisessa koulutuksessa

Oppaan nimi

Elinikäisen oppimisen avaintaidot ammatillisessa koulutuksessa

Voimaantulo

01.03.2020

SISÄLTÖ

1. Taustaa.	1
2. Elinikäisen oppimisen avaintaidot.	2
2.1. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen.	2
2.2. Matemaattinen, luonnontieteellinen ja teknologinen osaaminen.	3
2.3. Digitaalinen osaaminen.	3
2.4. Osaamisen kehittämisen taidot.	3
2.5. Yhteiskunnallinen osaaminen ja kansalaistaidot.	4
2.6. Yrittäjyysosaaminen.	4
2.7. Kulttuuriosaaminen.	4
2.8. Kestävän kehityksen osaaminen.	5

1. Taustaa

Euroopan unionin neuvosto on antanut [Suosituksen elinikäisen oppimisen avaintaidoista](#). Suosituksella tuetaan sitä, että kaikilla olisi mahdollisuus kehittyä avaintaidoissa osallistumalla koulutukseen tai oppimalla muissa eri tilanteissa. Oppimista tapahtuu kaikissa ympäristöissä, kuten perheessä, koulussa, työpaikalla, naapurustossa ja muissa yhteisöissä. Suosituksen mukaan avaintaitojen hankkimista voidaan tukea hyödyntämällä erilaisia oppimistapoja ja -ympäristöjä. Koulutuksessa tulisi ottaa huomioon myös [YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin](#).

Elinikäisen oppimisen avaintaidot ovat tietojen, taitojen ja asenteiden yhdistelmiä. Ne ovat tärkeitä aktiivisen kansalaisuuden, jatko-opintojen ja työelämässä toimimisen kannalta. Tieto koostuu tosiseikoista ja käsitteistä, jotka tukevat aiheen ymmärtämistä. Taidoilla tarkoitetaan kykyä ja valmiutta tehdä erilaisia työtehtäviä ja hyödyntää tietoa tulosten saavuttamiseksi. Asenteet kuvaavat mielenlaatua ja ajattelutapaa, jolla toimitaan ja suhtaudutaan henkilöihin ja erilaisiin asioihin.

Avaintaitoja tarvitaan:

- itsensä toteuttamiseen ja kehittämiseen
- työllistymiseen ja aktiiviseen osallisuuteen
- kestävään elämäntapaan ja terveystietoiseen elämänhallintaan.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot kehittyvät varhaislapsuudesta läpi elämän virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen kautta. Avaintaidot vaikuttavat osaltaan onnistuneeseen elämään yhteiskunnassa. Taitoja voidaan soveltaa monissa eri yhteyksissä ja monina eri yhdistelminä. Ne ovat läheisesti toisiinsa sidoksissa ja tukevat eri toimialoilla toimimista. Kriittiseen ajatteluun, ongelmanratkaisuun, viestintään ja neuvotteluun, analysointiin, luovuuteen ja kulttuurienväliseen toimintaan liittyvät taidot sisältyvät kaikkiin avaintaitoihin.

Tässä opaslehtisessä on kuvattu ammatilliseen osaamiseen liittyvät elinikäisen oppimisen avaintaidot, jotka pohjautuvat Euroopan neuvoston suositukseen. Avaintaidot on asemoitu suomalaisen ammatilliseen koulutukseen ja työelämään. Elinikäisen oppimisen avaintaitoja on sisällytetty ammatillisten tutkintojen ja koulutusten perusteiden ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin. Avaintaidot voidaan ottaa huomioon myös kehittämishankkeissa ja opetus- ja ohjaushenkilöstön osaamisen kehittämisessä. Tulevaisuudessa avaintaidoilla on entistä suurempi rooli, kun työnaikainen jatkuva oppiminen ja uramahdollisuudet moninaistuvat. Työelämän ja yhteiskunnan muutosten vuoksi tarve jatkuvaan osaamisen kehittämiseen kasvaa.

2. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

2.1. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen

Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen sisältää luku- ja kirjoitustaidon sekä kirjallisen tiedon ymmärtämisen. Tämä edellyttää tietoa sanastosta, käytännön kieliopista ja kielen käyttötavoista. Osaamiseen sisältyy tietoisuus sanallisen vuorovaikutuksen päätyypeistä, tietyistä kaunokirjallisista ja muista teksteistä sekä kielen eri tyylien pääpiirteistä. Osaaminen sisältää käsitteiden ymmärtämistä, tulkintaa ja käyttöä erilaisissa sosiaalisissa ja kulttuurisissa tilanteissa.

Keskeinen osaaminen:

Opiskelija osaa

- viestiä äidinkielellä suullisesti ja kirjallisesti erilaisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa asianmukaisella ja luovalla tavalla. Hän osaa mukauttaa kielenkäyttöään tarvittaessa ja viestiä rakentavasti ja vastuullisesti.
- toimia toisella kotimaisella ja vieraalla kielellä suullisessa ja kirjallisessa viestinnässä hyödyntäen tarvittaessa asianmukaisia apuvälineitä
- käyttää erityyppisiä tietolähteitä sekä käsitellä ja arvioida tietoa
- ilmaista omia käsityksiään tilanteeseen sopivalla tavalla.

2.2. Matemaattinen, luonnontieteellinen ja teknologinen osaaminen

Matematiikan osaamisella tarkoitetaan kykyä kehittää ja soveltaa matemaattista ajattelua ja tietoa ratkaista erilaisia jokapäiväisiä ongelmia. Selittäessään luonnonilmiöitä opiskelija hyödyntää omia havaintojaan, tietopohjaa ja erilaisia menetelmiä. Teknologiaan sisältyy tekniikka ja tekniset tuotteet, prosessit ja ymmärtämys teknologian sekä ihmisten toiminnan vaikutuksista yleisesti maailmaan.

Keskeinen osaaminen:

Opiskelija osaa

- peruslaskutoimitukset ja soveltaa matemaattista ajattelua erilaisten ongelmien ratkaisemiseksi
- selittää luonnonilmiöitä hyödyntämällä tietoa, menetelmiä ja havaintoja
- hyödyntää teknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa toiminnassa ja ammatissa
- arvioida ihmisen toiminnasta ja teknologisista ratkaisuista aiheutuvia vaikutuksia maailmaan ja elinympäristöön.

2.3. Digitaalinen osaaminen

Digitaaliseen osaamiseen sisältyy digitaalitekniikan kriittinen ja vastuullinen käyttö eri tilanteissa. Siihen sisältyy informaatiolukutaito, viestintä ja yhteistyö, medialukutaito, digitaalisen sisällön luominen, turvallisuus (mukaan luettuna kyberturvallisuuteen liittyvät taidot), tekijänoikeuksiin liittyvät kysymykset, ongelmanratkaisu sekä kriittinen ajattelu. Osaamiseen sisältyy digitaalitekniikan käyttöön liittyvien oikeudellisten ja eettisten periaatteiden tunteminen.

Keskeinen osaaminen:

Opiskelija osaa

- hyödyntää digitalisaation mahdollistamia työ- ja toimintatapoja aktiivisesti, vastuullisesti ja kriittisesti erilaisissa tilanteissa
- tuottaa ja jakaa erilaisia digitaalisia sisältöjä sekä noudattaa tekijänoikeuksia
- toimia turvallisuuden huomioiden ja hyödyntää uusien laitteiden, ohjelmistojen ja verkostojen tarjoamia mahdollisuuksia
- käyttää sosiaalista mediaa oman ja muiden hyvinvoinnin huomioiden.

2.4. Osaamisen kehittämisen taidot

Osaamisen kehittämisen taidoilla tarkoitetaan oman osaamisen ja kehittymistarpeiden arviointitaitoa sekä erilaisen tiedon käsittely- ja soveltamistaitoa. Taitoihin sisältyy kyky hallita omaa oppimista ja uraa sekä tulevaisuuteen suuntautuva ote. Osaamisen kehittämisen taidot edellyttävät kriittistä työotetta ja suunnitelmallisuutta sekä oma-aloitteellisuutta. Osaamiseen sisältyy jatkuvan oppimisen taito ja epävarmuuden ja muutoksen sietokyky sekä valintojen tekeminen ja uteliaisuus uusien oppimismahdollisuuksien kohtaan.

Keskeinen osaaminen:

Opiskelija osaa

- tehdä itsearviointia, arvioida kehittymistarpeensa ja valita itselleen soveltuvimmat osaamisen kehittämisen tavat
- selvittää koulutus- ja uramahdollisuuksia ja tarjolla olevan ohjauksen ja neuvonnan
- hankkia, käsitellä ja soveltaa tietoa käytännön tilanteissa
- toimia kriittisesti ja tavoitteellisesti ja ratkaista ongelmia
- käsitellä epävarmuutta ja tehdä valintoja muuttuvissa tilanteissa

- toimia joustavasti ja yhteistyökykyisesti sekä luoda luottamusta.

2.5. Yhteiskunnallinen osaaminen ja kansalaistaidot

Kansalaistaidot ovat vastuullisena kansalaisena toimimista ja osallistumista yhteiskunnalliseen toimintaan. Aktiivisena kansalaisena toimiminen edellyttää ymmärrystä yhteiskunnan toiminnasta, taloudesta ja politiikasta. Taitoihin sisältyvät myös oman fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin ylläpito, terveystietoisuus ja empaattisuus sekä tulevaisuusorientoituneisuus.

Keskeinen osaaminen:

Opiskelija osaa

- seurata ajankohtaisia poliittisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia ilmiöitä ja tapahtumia
- osallistua yhteistä etua edistävään toimintaan
- ajatella kriittisesti, toimia ongelmanratkaisutilanteissa ja argumentoida näkemyksiään rakentavasti
- huolehtia elämäntapojensa terveellisyydestä
- toimia suvaitsevaisesti ymmärtäen erilaisia näkökantoja ja tehdä kompromisseja
- toimia vastuullisesti ottaen huomioon sosiaalisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden, tasa-arvon ja yhteenkuuluvuuden, oikeudenmukaisuuden, rauhan ja väkivallattomuuden kulttuurin edistämisen ja toisten kunnioittamisen periaatteet.

2.6. Yrittäjyysosaaminen

Yrittäjyysosaamisella tarkoitetaan kykyä tarttua mahdollisuuksiin ja ideoihin. Keskeistä on luovuuden, kriittisen ajattelun, ongelmanratkaisun, aloitteellisuuden ja yhteistyön hyödyntäminen taloudellisen, sosiaalisen tai kulttuurisen arvon tuottamiseksi.

Keskeinen osaaminen:

Opiskelija osaa

- toimia aloitteellisesti, suunnitelmallisesti ja vastuuta ottaen
- ideoida ja toimia uutta luovasti ja tehdä toimintaan ja resursseihin liittyviä ratkaisuja kestävä kehityksen huomioiden
- toimia sekä itsenäisesti että erilaisissa verkostoissa motivoivalla ja muita arvostavalla tavalla
- neuvotella ja toimia tuloksellisesti taloudelliset lainalaisuudet huomioiden ja riskeihin varautuen.

2.7. Kulttuuriosaaminen

Kulttuuriosaaminen sisältää kulttuuritietoisuuteen ja kulttuurin ilmaisumuotoihin liittyvän osaamisen, näiden ymmärtämisen ja ilmaisutaidot. Kulttuuriosaamista on oman paikan ja identiteetin ymmärtäminen ja ilmaiseminen erilaisin tavoin. Kulttuuriosaaminen edellyttää tietoa paikallisista, kansallisista, alueellisista, eurooppalaisista ja globaaleista kulttuureista, näiden perinnöstä ja kulttuurituotteista. Kulttuuriosaamiseen sisältyy ymmärrys kirjallisten tuotosten, teatterin, elokuvan, tanssin, musiikin ja arkkitehtuurin tavoista välittää asioita tekijän ja yleisön välillä. Tähän sisältyy myös avoin suhtautuminen kulttuuristen ilmaisumuotojen moninaisuuteen ja uteliaisuus maailmaa kohtaan.

Keskeinen osaaminen:

Opiskelija osaa

- hahmottaa paikallisten, kansallisten, alueellisten ja globaalien kulttuurien tapoja, perinteitä ja ilmaisumuotoja, kuten kirjallisia ja kuvallisia tuotoksia, musiikkia, teatteria ja elokuvia

- tunnistaa oman identiteetin ja kulttuuriperinnön osana kulttuurista monimuotoisuutta
- tunnistaa taiteita ja muiden kulttuurin muotoja
- suhtautua avoimesti, uteliaasti ja eettisesti kulttuuristen ilmaisumuotojen moninaisuuteen
- toimia monikulttuurisissa ympäristöissä kunnioittaen moninaisuutta.

2.8. Kestävän kehityksen osaaminen

Kestävän kehityksen osaaminen tarkoittaa ilmiöiden, asioiden ja toimintojen ekologisten, taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen näkökulmien hahmottamista ja ymmärrystä näiden linkittymisestä toisiinsa. Kestävään kehitykseen sisältyvät globaali vastuu, ylisukupolvinen ajattelu, yhdessä tekeminen ja ymmärrys luonnon kantokyvyn rajoista. Kestävään kehitykseen sisältyy ymmärrys oman elämäntavan merkityksestä kestävyys. Kestävä kehitys edellyttää systeemistä ymmärrystä, kriittisyyttä sekä luovuutta ja empatiakykyä.

Keskeinen osaaminen:

Opiskelija osaa

- ymmärtää keskeiset ympäristömuutokset ja ihmisen toiminnan merkityksen niihin
- kestävän kehityksen tavoitteet ja ymmärtää ilmiöiden vaikutuksen toisiinsa
- toimia kestävä elämäntapaa tukien ja ottaa vastuuta ympäristöstä
- arvioida toimintaa kriittisesti ja tehdä kestävä tulevaisuutta rakentavia ratkaisuja ja ehdotuksia.